

ХАЛЪМГ ҮНН

Советск Союзин Коммунистическ партин Халъмг таньгчын болн Элст балгьсна комитетсын
күч-көлсчнрин депутатнрин Таньгчын болн балгьсна Советсин газет

№ 85 (2918)

1957 дж. сентябрин 13

Үннь 20 деншг

Олн күүкдтә экд „Герой-эк“
гих күүндтә нер зүүлгьлгьн

1957-ч джилин сентябрин 9 СССР-н Деел Советин Президиумин грамота бгхмн: ФОМЕНКО Татьяна Кузьминична—герин эзн күүкд күүнд, Халъмг таньгчын Элст балгьсн.

(ТАСС).

(Арви күүкдин эк“ гидж—Фоменкин тускар 3-ч халхд умшти).

Багъчудин үүдәч шунмгъагинь толгъалхмн

Таньгчын комсомольск организацар тооцана болн суньгъврин хургуд кегддз йовна. Комсомолин бәәдл-джиргьлд болхла эн ик чинртә үүлдвр. Комсомолин комитетс джилин эргид кесн, күүцәсн кәдлмшин тооцагъан бгч, комсомольцнрин болн багъчудин үүдәч шунмгъагинь ягъдж толгъалдж, нидн джилин тооцана болн суньгъврин хургудин бгсн даалгъвринг күүцәдз чадсн угагъан үзүлцхәх зөвтә.

Тооцана болн суньгъврин хургуд комсомольцнрин шунмгъагинь улм бсгдз, эдниг, партъ болн правительств мана орн-нутгин бмн бдгә цагт тәвсн—мал-гер, эрм-сургъуль бргдзүллгьнә туск тәрмүд күүцәлгьнд гүдждрж орлцдг болгъх, колхозмудин, совхозмудин, предприятисин болн учрежденисин цуг багъчудин даяч толгъачнр гисн даалгъврән эрки сәәнәр күүцәдз кех зөвтә.

Райодар болсн тооцана болн суньгъврин хургуд комсомольцнрин шунлт бсдж йовхиг үзүлджәнә. Западн, Приозерн, Черноземельск районин комсомольск организацар тооцана болн суньгъврин хургуд бүрдәмдждтә кевәр, темдгьлсн болзгтан кегддз йовна. Иим хургудт комсомольцнр нургълдж ирцхәдз, тооцана докладар күүндвр келгьнд шунмгъа кевәр орлцдз йовхнъ темдгьлдждәнә. Черноземельск комсомольск организацд болхла тооцана болн суньгъврин 14 хург болх бәәснәс, 12-нъ болчкв.

Комсомольцнрин политическ шунмгъань бсдж, комсомолин кәдлмшин гардврт йовх улсас ик даалгъвр эдн некдждән суньгъвр ягъдж болдж йовхас үзгднә. Элст балгьсар комсомольск 16 организацд тооцана болн суньгъврин хургуд болсн, 15 организацар сегләрт улс шинәс суньгъгдв. Сегләрт, эс гидж комсомольск комитетин членд суньгъгдчкәд, сулар кәдлмшән кегъәд, комсомольцнрин болн багъчудин неквирг теткьло, даалгъврән мартчкәд бәәсн гардачнриг комсомольцнр зәргәр, аәдз ичлго шоодлж, келцхәдз йовна. Элстин „Россовхозтрансн“ комсомольск организацин сегләрт болдж үр Котяев кәдлджәсн. Энүнә гардвр сул бәәсн. Тнигәд комсомольцнр бийсән гардхиг цаарандн энүнд ичлго, талдан комсомольц суньгъгъав.

Иим үлгүрмүд горкомхозин, облсвезин болн нань чпгн эклц организацд гарв. Тооцана болн суньгъврин хургуд деерән комсомольцнр „производственн тәрмүдт ик килмдждән тусхадж йовцхана.

Энн ик чик йовдл. Комсомольцнр болн багъчуд колхозмудт, совхозмудт болн предприятист олар кәдлдж йовхнъ лавта, эднә шунмгъа кәдлмшәс зура күүцәлгьн зөвәрт йилгьрнә. Элстин, Ленинә нертә колхозин комсомольск организацин зергләнд бәәх 40 комсомольцнрин 37-нъ производствд йовна. Эдн тооцана хург деерән хб бсгьлгьнә тускар киндж күүндвр келцхәв. Комсомольск комитетин сегләрт, ах сургъульта агроном үр Б. Красичков эн халхар ик сулар гардвр тетгдз йовб гидж келәд, эдн талдан күүгъәр сегләрт суньгъгъав.

Таньгчын комсомольск организацар ода бийн ик оли эклц организацд тооцана болн суньгъврин хург болад уга бәәнә. Юстинск районд болн Элст балгьсар зәрм эклц организацд хургуд болх болзгтан болго, хооран саагдад йовдг хаалгъ бәәнә. Тнигәд чигн Юстинск районд ода күртл эклц комсомольск организацин брәлдн чигн тооцана хургуд кегдәд уга.

Района партийн болн комсомольск комитетс үлдсн болзгт тооцана комсомольск хургудиг делгү келж тәгсәлгь тетгх зөвтә. Партийн организацд кергтә саамдн комсомольцнрт тодрха дөнъгән күргдз, комсомольцнриг холд бәәх бригадсар, фермсәс пуглулхд, эдниг хәрү күргхд оныган тусхацхәх учрта.

Тооцана болн суньгъврин хургуд деер комсомольцнрин болн багъчудин цаарандан күүцәх тәрмүдин тускар күүндвр келхәлрн, ганцхн зуг производственн кергинь оныгдан авад бәәсн чик болад одшго. Энүгинь дахулдж багъчудин амрлгьна, нәр-наадна тускар бас күүндхмн. Эн халхар комсомольск комитетс сулар кәдлдж йовсн хургуд деер темдгьлдждәнә.

Комсомолин школд, пионерск организацд, физкультурин болн спортин халхар күүцәх тәрмүдт ик килмдз тусх зөвтә. Школмудар сургъулин шин джил эклв. Школын комсомольск организацд батлхмн, шунмгъа комсомольцнриг гардврт суньгългь тетгхмн.

Района партийн комитетс болн эклц партийн организацд йоста гүн кевәр комсомолин тооцана болн суньгъврин хург келгьиг гардх зөвтә. Эн кәдлмшин йовудинь хәләдз күүндврт тәвәд, бәәх дуту-дундинь чиклж бәдән ик идеян кирятә болн бүрдәмдждтә кевәр кегддз тәгсхиг тетгхмн.

Энн ик чик йовдл. Комсомольцнр болн багъчуд колхозмудт, совхозмудт болн предприятист олар кәдлдж йовхнъ лавта, эднә шунмгъа кәдлмшәс зура күүцәлгьн зөвәрт йилгьрнә. Элстин, Ленинә нертә колхозин комсомольск организацин зергләнд бәәх 40 комсомольцнрин 37-нъ производствд йовна. Эдн тооцана хург деерән хб бсгьлгьнә тускар киндж күүндвр келцхәв. Комсомольск комитетин сегләрт, ах сургъульта агроном үр Б. Красичков эн халхар ик сулар гардвр тетгдз йовб гидж келәд, эдн талдан күүгъәр сегләрт суньгъгъав.

ООН-а Генеральн Ассамблеин XII-ч сессд СССР-н делегач

СССР-ин Министрмудин Совет, Нью-Йоркд, сентябрин 17-д секгддждәх Ниилсн Келнәйтсин Организацин Генеральн Ассамблеин XII-ч сессд орлцх делегачиг иим улсас батлв: делегачин толгъан—А. А. Громыко, СССР-н газдин керг-тәрин Министр, делегачин толгъачин дарук—В. В. Кузнецов, СССР-ин газдин керг-тәрин Министрин негдгч дарук, делегачин чледүд—Я. В. Пейве, Латвийск СССР-н наукин Академин президент Г. Н. Зарубин, США-д бәәдг СССР-н посол А. А. Соболев, ООН-д шишлн бәәдг представитель.

Делегачин чледүдин дарук-сд батлгдцхәсн: Султанов Гани, Узбекск ССР-н газдин керг-тәрин министр, Э. В. Миронова, Мосгорисполкомин ахлачин дарук, Б. Ф. Полцероб, СССР-н газдин керг-тәрин министрствин коллегин член, К. В. Новиков, СССР-н газдин керг-тәрин министрствин газдин ордуд хоорндк организацин тәрин отделин толгъачин дарук, Г. И. Аркадьев, ООН-д бәәдг СССР-н шишлн представительн дарук.

Ф. Э. Держинский багъ цагтан бәәсн газрмуд

ВИЛЬНЮС, сентябрин 9. (ТАСС). Вильнәин зургта откриткд нанд бичг бичдждәгъич. . . Би Вильнд дуртав. Келү юмн сананд орна! Энүг санчкалд, хбәткин күүцәд ода бәәнәв—гидж Орловск каторгин тәурмәс Ф. Э. Держинский эклдән бичсн.

Багъ насан днъгрүлсн балгьснәс холд бәәхләрн Ф. Э. Держинский Литваг, арви джилдән бәәсн энүнә хотл балгьсиг ик гидгәр энъкрлдж сандж. Энүнд багъ наста Держинский эврәнн хуван кәдлмшч классин ноолданла холвдз, Виленск негдгч гимназин сургъульч бәәгъәд революционн хаалгъд орсн. Нувчин социал-демократическ кружоксн кәдлмшт шунмгъагар орлцад, эн, теднә гардачнрин негн болдж, кәдлмшчнр дунд политическ күүндврмүд келдәсн.

Вильнюсд, дакад Каунаст ВЛАДИВОСТОК, сентябрин 9. (ТАСС). Приморт геологоразведк цагъан хоргълдж гардг кесг ормс олдж илткв. Руда бәәх тасрхан уга залгьлдата ик райо тедн олв. Тим ормсн негн, олзлгьнд орулхд „Дальолово“

Алдр Октябрин 40-ч өөнд нерәддз

Советск йосн тогтснә 40 джилин бәнд нерәдсн социалистическ дөрлдән орн-нутгин предприятисар улм бргдждә йовна.

Львовск—Волынск нүүрснә бассейнә шин тосхлтас байрта зәнъг ирәд бәәнә. „Укразападшахтострой“ комбинатин тосхлтин тәрун нүүрт йовгч дөрвн управлень тосхлтин-монтажн кәдлмшин джилә зурагъан болзгасн урд күүцәдз дуусв. Тәрун йовачнрин негн болдж „Великомостовская—№2“ гидг шахт тосхлджәх 7-ч номертә тосхлтин управленә коллектив джилә даалгъврән күүцәв. Львовин газр деер эн тәрун болдж

экдлж нүүрс гаргьдждәх предприятие. Шахтиг тосхачнр болзгасн урд, ноябрин 7 күртл кәдлгьнд орулхар шиидцхәв.

Октябрин бөрддз йовх 40-ч бәниг ленинградск „Электрик“ заводин кәдлмшчнр, инженерно-техническ цергләчнр кәдлмшән шин дилврмүд бәрдз тосджацхана. Оборудовань шинрүлдж яслгәр энүнд ик кәдлмш кегддз йовна. Улгүрн, эн заводт, ганънар келд агрегатсн кәдлмшиг ясерулсн уршгар эн джил 285 тонн хар болн бнъгтә ме тал әврлгдв.

Бельск б-шугъу моднд (Великолукск область) мод тәәрәчнрин дөрлдән делгрдж кегддз йовна. Задта-бората цаг болв чигн, тер күндиг зөрдз дилләд, тедн Советин йосна дөчн джилин бәнд чинртә белдвр келдәцхәнә. „Великолукск“ гидг трестин Бельск леспромхоз ода сентябрь сарин даалгъврән сәәнәр күүцәдждәнә. Мод тәәрәчнр зурагъан күүцәлгьән 37 процент бәдлүлв. Белдсн модна үниг кимдрүлснә ашд 600 мингьн арслн әврлгдв.

Заозерск слюдяной фабрикин (Красноярский край) кол-

лектив сән дилвр күүцв. Джил эклснәс нааран коллектив зурагъасн даулдж, 11,4 сай арслнәга слюда гаргъв.

Полярн уснд мә загьс бәрдз йовх карельск загьсчнр август сара зурагъан 151 процент күүцәв. Сентябрь сард чигн загьсн сәәнәр бәргдждәнә. Эн сарин тәрун нәәмн хонгт государствд зурагъасн даулдж гурвн мингьн центнер мә бәрдз, орулдж бгдв.

(ТАСС).

герт ирдж орсн. Энүнд тер багъчудиг цуглулдж авал, тедн дунд революционн цәәлгъвр келд бәәсн.

Тууврас гурв даклж оргъж гарснәнн хбн Ф. Э. Держинский бултдз бәәдждән вильнюсск пәтрмүднә альд бәәсн бас олгдв. Вильнюсск зәрм гермүдин нүр бийднә ода мемориальн доскас тәвгдв.

Айтә гидг революционерин герәс мөнъкрүлдж Литвал энүнә нерн промышленн предприятияст, кесг колхозмудт кульгурн учрежденист бгдв. Вильнюст балгьсна нег район болн тер района ах уульнц Держинскийн нер зүүлждәнә. Каунаст цергә тууджин музейин герин бмн, пролетаритин үнн-чик седклтә баатр бумб тәвгдсн бәәнә. Ф. Э. Держинскийн нерн литовск искусствин болн литературин произведенист мөнъкрүлгдсн бәәнә.

Приморт цагъан хоргълджн гардг газрмуд

гидг комбинатд бгдв. Ода энүнд, крайд әмтин ик болгч Дальний гидг рудник тосхлгьн делгрдждәнә.

„Дальолово“ комбинатд бгдхд дакн нег ик орм белдгдждәнә. Терунд „Дальнетаежная“ гидг рудник бәргдхмн.

Тер иргчдән эклдж тосхлгьмн. Цагъан хоргълджн гардг шин ормс олзлгьнд орулгьн—цагъан хоргълджта руда гаргъдз авч, эд-бод келгъәр Примориг Советск Союзд тәрун ормсн негиг эзлүлдж батлджана.

ПАРТИЙН ТӨРМҮД

Партийн нөдлмшин тускар семинар болв

КПСС-н Юстинск райком одахн эклц партийн организацисин сөглэтрмүд хурадж, зэрм партийн төрмүдэр нег өдрин семинар кев. Энүн деер партин зерглэнд уга улс орлцтагьар партийн хург келгнэ дамшлт, эклц партийн организацд коммунистирин тодигинь ягьдж кехин тускар күүндвр болв.

Семинарт орлцен сөглэтрмүд шунмгъа кевэр бийсдн бääх дамшлтан, дуту-дундан нлткдж келчхäv. "Раздольный" совхозин эклц парторганизацин сөглэтр үр Хөчнев, хург келгнэ тускар бääх дамшлтан келв. Партиин биш улс орлцулдж совхозд партиин хург одахн шидр болснд, малд хот белдлгнэ туск төр тавдж күүндгдд. Партиин биш улс оньган өгч эн төбриг ямр кевэр күүцэхд кесг сүв-селвг өггдхäv. Партиин зерглэнд уга зоотехник үр Очкинадзе, өвс хуралгьар воскресник бүрдäхмн, көдлмшин хбөн көдлдж болхмн гидж селвг өгснн хург таасдж батлв. Хург болсна маньгьдуртн, амрлгнэ өдр өвс хуралгьнд 20 кун гарч көдлäd, 700 центнер өвс овалв. Цаарандн чигн тингдж көдлчхäv.

Им эдл-ахун туск төр партиин хургт тавсн цагтан, пар-

тийн биш улс хургт бас орлцулдгнн тускар "Полынный" совхозин эклц парторганизацин сөглэтр үр Шамбегов келв. Хург болхиг, терүн деер ямаран төр күүндгхнн эдн урдасн зарлад, хургт ирсн партиин биш улс, коммунистирлэ äдлän төрär күүндвр келд шунмгъа орлцлгь теткдг чигн.

Семинарт цуглрсн сөглэтрмүд "Партийная жизнь" журналд барлгдсн "Таслглад уга төр" гисн И. Шульгина очеркин тускар бас күүндвр келчхäv. Эн очерк, партыд шинäs орчхасн улсд сäänär көдлмш кедж, тедниг сургьдж, политическ медрлинн өбдлүлхд чикär парторганизацисин сөглэтрмүдин оньгинь тусхаджана гидж тедн таасцхав.

Района "Никольский", "Ено-таевский" болн "Полынный" совхозмудин эклц парторганизацсд, кандидатин стажнь лавдж одсн 8 кун бääн. Эдн ода күртл партин членд орлж чадх болад уга чигн, эднлэ келг сургьмджин көдлмш сульн темдлгдв.

Партийн көдлмшин тускар ним семинар сар болгнн кегдхлэ зокалта болхмн гидж сөглэтрмүд санагьан келв.

А. УЛЮМДЖИЕВ,
КПСС-н Юстинск райкомин орг-отделин заведующ

Комсомолин-багьчудин кинолекторий көдлмшән эклв

Комсомольцирин болн багьчудин кинолекторий көдлмшән эклв.

Сентябрин 7-д кинотеатрин зал Элстин багь наста көдлчнрär болн сургьулчнрар дуурв.

"В. И. Ленинä бääдл-джиргьл болн үүлдврмүдн багьчудт үлү алдр үлгүр" гидг лекц багьчуд соньсад, дарунь "Ленин 1918 джилд" гидг кино хäläцхäv. Тер тоотн экл болджана.

Алдр Октябрин 40-ч джилни өдн күртл багьчуд бас чигн революцин алдр вожь В. И. Ленинä бääдл-джиргьлин болн

үүлдврмүдин тускар, дакад болхла "Ф. Э. Дзержинский — революцин болд баатр", "Советск Хальмгин комсомол", "Ставропольд советск йос тогталгьнд багьчудин орлцан" болн нань чигн олн лекц соньсцхав. Тер лекц умшлгьнд комсомолин таньгьчнн болн балгьсна лектормуд орлчхмн.

Лекц болгьна дарунь "Вихри враждебные", "Миколка-паровоз", "Юность Максима" болн нань бас кино үзүлгдхмн.

Л. КОШЕНКО.

Яшкульск районд цäлгьврн көдлмш сулар кегдджәнä

Яшкульск районд культури болн цäлгьврн көдлмш татгар кегдлч йовна. Эн көдлмшиг өбдлүлгч района культури Гер гидж бääн. Культурн Герт кегдлг көдлмшн багьчудин нар гидж нерäдäд, асхи болгн биилдä кехäs биш, нань ямаран чигн көдмш үзгдхн.

Культурин Герт олн-зүсн кружокс бääх зөвтä. Олгä цагт нег чигн кружок көдлхн, тедниг бүрдäх санан чигн уга. Яшкуль деер районн центр тогтснас нааран нег чигн лекц умшгдäд уга. Цäлгьврн көдлмш йовдж келг агитбригад бас көдлхн. Тер учрар хбөнä бригадар, фермсär цäлгьврн болн культури көдлмш кегдджähмн уга.

Эн көдлмшт нөкд болх, цуг багьчудиг бийсән дахулч зөвтä улс-комсомольцир-бийсн

муугьар орлцен дееран, зэрм газртан му үлгүр үзүлчхәнä. Районн центр, үүлд церглгч комсомольцирин зэрмн, äрк уучкад соктугьар, культури Герт ирäd, бузр-азр үг келäд, багьчудин нар-наад тарагьад йовдг үүдн бääн. Үлгүрлхд, тним йовдл август сарин 4-д культури Герт гарв.

Комсомолин Яшкульск райком комсомольцир болн багьчуд дунд сулар гардвр тетгджähн, деер келгдджäh төрмүдäs ил медгдджәнä. ВЛКСМ-н Яшкульск райкомин сөглэтрмүд Журавлев болн Горбунова багьчуд дунд цäлгьврн көдлмш ясрулдж, культури Герин көдлмшт нөкд болдж, гардвран чаньгьах гидж олн багьчуд куладж ицджәнä.

Т. МАНДЖИЕВ.

Алдр Октябрин 40-ч өөниг уктдж

Октябрин өөниг, эврәнн сарул, цевр, сән гермүдтән орчкад, темдглчхәмн

Эврәнн төрснүр нүүджд ирджäh хальмгудт бääх бääр болн көдлх көдлмш белдх төрт ик чинр-оньган өгäд КПСС-н Западн райком эн джилни эклцär эн төбриг партийн активин хургт тавдж күүндäд, үвлär тосхлтин материал белдхмн, хаврин түрүнлэ гермүд бärлгьиг делгү кехмн гидж шиидлэ. Терүнä дарунь эн төр КПСС-н райкомин бюрод болн райсоветин күүцгч комитетд тавдж хäläгдв. Тосхлтин материал белдхд болн терүг бärх газртн күргх болн тосхлтин бригад бүрдäлгьär ик көдлмш кегдв.

Цаглань мод белдх төрт оньган өгäд, мана района эдлахус хавр болхас урт Сибирүр 15-паху бригад мод белдхд болн худджд авх кергär йовулла.

Урдасн белдврн көдлмш делгрүлсн учрар, сäänär кирпич цоклгь болн мод зөблгь бүрдäсн учрар, ахр замд тосхлтин көдлмш хурдар делгрүлгдв. Дөрвн сарин эргид, колхозмудин, МТС-н болн совхозмудин көдлчнрин чидлär 3420 кубометр модн зөбгдв, дакад деернн потребсоюзас 2300 кубометр модн, 40 тонн хадасн, 1200 герт болх цутхмр цб, 29000 шифер, 40000 квадрат метр толь, 190000 төмр черепиц авгдв, 2.500.000 шавр-кирич, 819000 тоосх кирпич, 87.000 тоосх черепиц белдгдв.

Эн тоот маднд ахр цагин зуур хальмгудт 245 гер бärджд өгх аргь өгв, дакад деернн 227 гер бärгдäд дуусгдн гиджәнä.

КПСС-н ЦК-н болн СССР-н Министрмүдин Советин гар-

гьсн гермүд бärлгьиг делгрүлхн туск тогтавр олн äмтнä омгиг улм өбдлүв. Западн райо-на колхозмуд, МТС болн совхозмуд Алдр Октябрин 40 джилä бөнд нерäджд 26.000 квадратн метрäs багь биш зäйтä äмтн бääдг гермүд тосххмн гидж бийдän даалгьвр авцхав. Шин, нег кевтä гермүд элвгär бärгдлжäh учрар, кесг күүтрмүд, бригадс, колхозмудин болн совхозмудин отделеньс өдр ирвäs ясрад, сäähн бääдл гарад бääнä.

"Пролетарская победа" колхозд (ахлачнн үр Делов, эклц парторганизацин сөглэтрнн үр Рубижный) колхозникудт болн нүүджд ирсн хальмгудт 110 гер бärлжәнä, 30 өрк-булшин гермүдт орчкв; 112-ч номертä совхозд (директорнн үр Прижулуцкий, эклц парторганизацин сөглэтрнн үр Сергиенко) совхозин көдлмшчнрт болн эврәннн төрснүр нүүджд ирджäh хальмгудт 72 гер бärлжәнä.

Нүүджд ирджäh хальмгудт Сталинä нертä колхозд бас гермүд сäänär тосхгдджана — ода 76 гер бärгдджәнä.

Октябрин 40 джилä өдн күртл, районд ирджäh хальмгудт, колхозникудт б о л н МТС н, совхозин көдлмшчнрт 651 пätр белн болхмн.

Äмтн бääх гермүдин тосхлтиг күүцвртäгьär, шулун төгсгхд олн äмтн бийснн орлчхла сән йовудта болх мөн. Эн көдлмшт шунмгьагар орлцад, үлгүр болдяхнн ним хальмгуд: Сталинä нертä колхозд — Н. Бембеев, Е. Болдырев, Э. Обушинов; "Пролетарская победа" колхозд — Р. Джирга-

лов, Г. Докуров, У. Гаврилов, Э. Ланцинов, С. Шургучинов; "Ленинец" колхозд — М. Инджирова, И. Бадмаев, А. Нимгиров; Чапаевин нертä колхозд — Г. Ланцинов, К. Чурюмов, А. Насунов, нань чигн улс.

Эдн тосхлтин көдлмшт шунмгьагар орлцджах учрар эднä кесгнн шин гермүдт орад, байр-хүрмән кечкв.

Бääрн газрин тосхлтин материал олзлх төрт КПСС-н райком болн райсоветин күүцгч комитет нег үлү сäänär оньган өгäд, районаннн колхозмудт болн совхозмудт шавр-кирич цоклдж гаргьлгьиг машингьär кедг бурдäлä.

Машингьär шавр зуурдг болсна ашднн тосхлтин материалн уннн зөвär килврлв. Механизац орлцулсн учрар, ахр цагин эргид Сталинä нертä болн "Пролетарская победа" колхозмудт 780.000 шавр-кирич белдгдв, эн кирпичäs 125 гер бärгдäд дуусгдв, 80 гер дуусгдн гилжәнä.

Нүүджд ирсн хальмгудиг бääх бääрär тетгх төрт эрки чинр өгäд, эклчксн цуг тосхлтан ноябрин нег-шин күртл дуусхмн гидж өмнän төр таввдн.

Цуг нүүджд ирджäh хальмг өрк-булмүдиг бääх бääрär тетгхмн, Алдр Октябрск социалистическ революцин 40 джилä бөнä байриг эврәннн у-элвг, цевр-цер гермүдтән темдглхиг тетгхмн гидж района партийн организац цуг эв-аргьан тавджәнä.

И. ИЛЬИН,
КПСС-н Западн райкомин сөглэтр.

Совхозин гахачнрин бärсн дишлвр

Западн района 112-ч номертä совхозин гаха бордлгьна пунктас сар болгнн государствд гахан махн өггднä. Тольгьа болгнн 100 гар килограмм татдг, хойр миньгьнäs улү тоота гахас фермин көдлчнр асрдж, эн джил өгв.

Эн совхозар гахан махна гарц нидн джиллэ дуньгцүлхлэ 367 центнерäs 5 миньгьн центнер күрч өсв. Иим ик өргмджд — специалистнрин, цуг көдлчнрин болн терүн дотр фермин көдлчнрин шунлтин аш. Селәнä эдл-ахун 100 гектар газр болгьна тоод 30 центнер гахан мах өсгджд, государствд өгхин төлэ зүткджд көдлдж, эн совхозин күч-көдлсчнр Октябрин 40-ч джилни өдн тосджана. Гахан хаша болн бордлгьна пункт кегдджәнä. Сән тохмта, ик төл өгдг гахасиг ийлгьлгьнä көдлмш кегдджәнä.

Гаха асрлгьна көдлмш меддг, көдлмшт дурта äмт фермд шүүджд диглгьнд парторгани-

зац (сөглэтрнн үр Сергиенко) оньган икär өгнä. Иим йовл социалистическ дөрлдгьнн күпälгьнд дөнн болв. Зунд мал бärдг гурви лагерь кегдв, гурвдгч отделенд, гурви сарин эргид гахан стандарти хаша тосхгдв. Гаха хәрүлгьнä кергт 20—30 гектар суданк, люцерн ногьан эн хашан өбр болн зунин лагерь шидр тärгдв. Гахачнр Морозова Ксения, Пересадица Лидия, Бержанова Анна көдлмштән сән үзмджд үзүлджәнä. Гахэгьас олн төл авхар өгсн үгән эдн куцäv. Гахасас эн джил хойр миньгьн тавн зу күргджд кичгүд авгдв. Эн кичгүд 13—15 килограмм татдг күртлән өсгддäд, бордлгьна пунктур өггдв.

Гахач Черкашин Егор Иванович бас сäänär көдлнä. 66 гахан кичгүд бордлгьнд авч, өдрä өслтинн нег килограмм күргх даалгьвр эн авлз. Эн гингн керг биш. Даслт, дамшлт кергтä билä. Терүйнäs да-

ву, кех-күүцхдән седклән өгч, шунх кергтä. Хойр сарин эргид өдрин 1050 грамм өслт толгьа болгьнас үр Черкашин өгчäv. Уулсн буудä өгäд, цаглань услджд, люцерн тärсн газрт хәрүлсär гахасин өслтинн түргн болв.

Гахан махна гарц икдүлгь дахулдж, түүнä унннн килврлүлхд совхозин күч-көдлчнр ик онгь өгчäцхәнä. Фермин көдлчнрин болн Егор Иванович Черкашина сүв-селвгär, бордлгьна пунктсд самокормушкс кегдв. Иигджд гахад хот өглгьн, гаха хäläджд харджах улсин тоогьинн цөбрүлв, центнер махн болгьна уннн 80—90 арслнн килврдүлгдв.

Гурви миньгь шаху центнер гахан мах орн-нутгтан эн джил совхозин гахачнр өгчәнä. Советин йосна 40-ч джилни өднн олн äмтнä сән өдрт иим белг белдгдджәнä.

П. АЛЕКСАНДРОВ.

С Ä Н У Й А Ч

Элст балгьсна "Первое Мая" артелин олн-äмтнл хуви уйдг цехд Музгунова Лида көдлнä. Музгунова артельд хаврин түрүнäs авн көдлжәнä. Көдлмшән сäänär кесн дееран, Музгунова эвдрсн машингьан чигн ясад авна. Одрä зура-

гьан 120—130 процент күүцәнä. Эдү мет кинän кевär Чурюмова Надя көдлнä. Музгунова болн Чурюмова хойр хоорндан дөрлцхәнä. Гүджджд көдлäd, үлгүр, үзмджд болдж йовх уячнр унтä белгär мдärлгдв. Эн хойр уячд вым-

пел өгх болдж артелин правленн шийдв.

Алдр Октябрск социалистическ революцин 40-ч өбниг сән көдлмшин чинртä белгär тосхар шунджд көдлджәнä.

АСТАХОВ Нарма.

Олна көдлмшт тус уга улс манд кергтә биш!

Депутатнр Закана проектин тускар нүүндвр неджәнә

Яшалтинск района Соленовск сельсоветин сесс деер „Олнд харш, мек-тахин эвәр бәәдг улсла ноолда чаньгъахин туск Закана“ проект тәвгддж, күүндвр кегдв.

Селәнд темдгтә нег цөн кун бәәнә. Эдн олн-әмтид туста көдлмш кецхәш, дундин сургъуль чиләсн багъчуд чигн бәәнә. Эдн эврәннн эк-эцкинн далваг дор бултад, эс-гидж амр көдлмш хәәгәд, кест сардан газр тәгәләд йовдж-йовдж ирцхәнә гидж депутатнр келв. Зәрмәнн көдлмшт бәәх пер эдлчкәд, талдан амр олз-олврар бәәдг улс чигн бәәнә.

Эн джил „шабашникүд“ селәнд элв. Им улс „тосхлтин бригад“ нерезлчкәд ик мөнг олцхана. Селәнд 50 кун гермүд бәрджәхиг олзлад эдн герин эрс шавр кирпичәр тәвхд 800-1000 арслн, гер бүркләрн—2000—2500 арслн авцхана. Кесн көдлмшн чинр

уга му болна, тиим болл уга чигн бәәш уга, тер юнъгад гихлә, зәрмн эн джил шинкән гартан сук, эс-гидж көрә авчах улс. Эднә, нег күүнә сардан олдг мөнгнн 3500—4000 арслн куннә. Эднәс олз-ору хәләджд авдг алв кун бәрдж авхш.

Им улс джилд 5—6 сард көдлчкәд, наад-биштнн гертән сууцхана. Эврәннн эдл-ахугъан бөгнә, колхозин газрт бнъгәр эврәннн малан хәрүлнә.

Сесс деер үг келсн депутат Семен Базюк иигджд келв: Мана селәнд, үлгүрлхд, Прохвятилов М., Шульга М., нань чигн улс бәәцхәнә, эдн олнд туста көдлмш кецхәш, үзг-чиг уга йовлад, дала ик мөнг олцхана.

Депутат Семибратов М. иигджд келв: Эн Закана проект цаглагъан гарчах, олн куч-көлсчирт тааста закон болхмн. Дурндан, амр көдлмш хәә-

гәд, әмт мекләд, күүнә куч-көлсәр бәәхәр седәд йовдг улсиг бөкрх Закан. Тиим әмт-сиг әврлг угагъар олдж илтк-дждәхмн.

Депутатнр нег дуугъар Закана проектиг таасджд бнънәд, Закана негдгч статъяг иигджд сольхми гидж эврәннн селвгән бгчәнә: селән газрт туулгъх шиндвр авхларн олна хургар кехми биш, селәнә Советин сесс деер олн актив орлцулад кехми, тер сессин шиидвирг куч-көлсчирин депутатирин района Советин сесс батрулдг болгъхмн.

Көдлмш кел уга, хара зөвгдән энд-тенд йовад йовдг улсиг, гууль гуудг улсиг, олна кергт куч-көлсән эс орлцулдг улсиг дарунь тоогънн автха гидж сесс күүгч комитетд даалгъв.

И. М. БАЗЮК,

Яшалтинск района Соленовск сельсоветин ахлачин дарук.

Мек-тахин эвәр бәәдг улсла ноолдхмн

Коммунистическ парть болн Советск правительств цуцртан угагъар советск олн-әмтнә сәәгъинн хәәгәд, бәәх бәәдлинн ясрулхар зүткнә, тер учрар советск олн-әмтн куч-көлсән әврлл уга көдлчхәнә. Им улсин тоод Западн МТС-н көдлччирин ик зунь йовна, тедн дотр механизатормуд уурмүд Кистярев, Лаврик В., Сапирин А., Катилевский, нань чигн улс. Унн седкләрн, чидлән әврлл уга олна кергт куч-көлсән бгчәхинь тоолад эдннг правительств орденсәр ачлла.

Болв ним алдрисн көдлмш-

тә улсин хаджудн, хоома, салн, көдлмштә йелдн улс чигн бәәнә, им улсиг шидр тракторн бригадет болсн хургуд деер шалгъджд келцхәв.

Эн хургудт „Олнд харш, мек-тахин эвәр бәәдг улсла ноолда чаньгъахин туск Закана“ проектин тускар күүндвр кегдв.

Хургудт босджд үг келцхәсн Долгополов, Черничкин, Бережной, Апрышко, Гетман, нань чигн улс, эн Закана проектиг таасджд келәд, муугъар көдлдг Таранов Н., Баранников, нань чигн улс заацхав. Дакад Бәшнәтд энд-тенд йо-

вад йовдг олинд тусго көдлмш кегәд, дала мөнг олад йовдг улс элвг бәәнә, им улсиг бөкрхд эн Закан дигтә цаглагъан гарчах Закан болх гидж келцхәв.

Хургудт орлсн олн-әмтн нег дуугъар эн Закана проектиг таасад, днънцхәв. Эврәннн хаалгъдан харшлт болад йовдг әмтсиг закрх кергтә, куч-көлсән әврлл уга көдләд, бәәрн газрин хот-хол элвг болгъхар ноолдхмн, куч-көлснә диг-дара ясрулхмн гиддв.

С. НЕБОЖЕНКО,
Западн МТС-н партбюрон сегләтр.

Арвн күүкдин эк

Элст балгъсна Чернышевскийн нертә уульнд бәәсн әмтс Григорий Васильевич Фоменкон бүлиг сәәнәр меднә. Эн бул кедү дуньгә ик болв чигн ни-негн.

Вася, Нина, Надя—эдн брүн болгън школд одна—гурвланн нургън әдл. Татьяна Кузьминична теднән хот-хоолинн бгәд, хувц-хунринн умсгәд, школднн йовултан алгъад-сахняд гарна; экин седклд үрднн мел урокасн оратн гисн болад, классд кергтә юмсан мартн гисн болад гарна.

Герт үлдсн Люба, Сережа, Витя гурвнә хоорнд бас заргъинн кех кергтә. Любан бичджд бәәсн цаасиг Сережа булалдна.

—Ай, Татьяна, ягъсн цуцртан уга кумбчи?—гиджд хаджудк үр гергднн бврмджд кенә.

Тернн учрта. Долан-нәәми

бичкдүдин кир-пугъдинн угъах кергтә, хагърха-шуурхагъинн буткх кергтә. Татьяна Кузьминична эн тоотиг цуцртлг угагъар кенә.

Фоменкон уугън күүкнн Анна кургтәгъән Томск областд көдлджәнә. Татьяна Кузьминична шидр теднәс бичг авсн, бички зе көвүн Мишән менд медәд, ик гидгәр байрлв. Николай гидг хойрдгч көвүнн связист көдлжд бәәнә, Валя гидг күүкнн ховц уйдг дасджд бәәнә.

Эн кундтә экин гаргъсн арвн үрн арвули сәәхн менд бәәцхәнә, эдн цугъар Төрски орн-нутгинн унтә цергләчнр болхн лавта.

Татьяна Кузьминична Фоменко Төрскидән унлгдәд „Герой—эк“ гисн нер зүүв.

А. БАЛАКАЕВ.

Ээджин йөрәл

— „Ээдж, бидн брүндән

Эрт серджд босий,

Эс гиджд зәрмдән

Унтад олдж биший“.

Ач күүкнн кевшәл

Адгәд орндан орв,

Буурл ээджнн зөвшләд,

Богшргъан дуунла серв.

Москва зургъан часла

Менд хонсиг сурв,

Ээджнн бнәснн тосла—

Эн үгдән күрв.

Школд одх эчинн

Шин хувчинн бөрдхв,

Далвшлх туньгрцгинн бичинн

Даки хәләджд бурлкв.

Уух хотинн көргәв,

У брәгъән сергәв,

Отхн ачан серүлв—

Олзә эс эрүлв.

Хувцан умсн бәәджд,

Хуувләд кууки бәәв,

—Ода йовнав, ээдж,

Оратлго эрт күрнәв! . .

Турүн хонъх джинънв.

Тудлго үүди секгдв,

Өкәр луд ценънв,

Өкәджд паргд суув.

Булгън ачан суулгъчкад,

Бийнн гарч йовад,

Хәрү эргәд хәләв.

Халун үгәр йөрәв.

—Көркхн иньгүд суртн,

Көгшдин наснд күртн,

Өдр болгън дастн

Өнр эрдмтә болтн!

ХОНЬНА М.

А. МАСЛОВ.

Урд ямаран бәәсмб

1917 джилд февраль сард Арәсәд болсн революцин туск зәнъг мана хальмгин теегүр, шулугъар зәнъг авдг аргъ уга болсн учрар, орс улс бәәсн селәдүдт-дорхнн икәр оратджд тарсн болдг. Оринуттг хаана йосн хольврәнн нургәлжд хоша бәәсн орс селәдин әмтнәс сонъсгдсн билә. Тер цагт фронтас гертән ирсн салдсмуд Арәсәд болджах үүлдврин шин зәнъг авч ирәд, таньдг болн иньгамрг хальмгудтан келдг билә. Нургәлжд ним кевәр революцин зәнъг хальмг газрар тарсн болдг.

Хальмгт тингхд көдлмшч болн революцин сүзг авсн сургъульта-эрдмтә улс тату болсн учрар, февральск революцла хальмгуд оратджд ханьцв. Тер цагт угата олн-әмтнд февральск революцин тускар сәәнәр ухалджд, революцин гол-ухагъинн эврән

меджд авсн деерән, олн-әмтнд цәәлгәджд, цаглань демократическ революцин тугиг бргджд, цуг угата олн-әмтнд дөнъ болх седвәртә, улсмудар хаана йосна представительмүдиг уга келжд, йос гартан авхд нөкд болх улс манд уга билә. Им учр бәәснд февральск революц болсна хөбн зәрм улусмудар, үлгүрнн. Багъ-Цоохра болн Эртнә улусмудт зөвәр удан бмнк кевтән Чукалин болн Елин гидг хойр улусин зәк-рәчнр эврәннн сөбвнъгүдтәгъән зәкрлжд бәәсн.

1917 джилин март сард Аәдрхн балгъснд тогтсн, баячудин йос харсджах цаг зуурин гуврин күүгч комитет, тер цагт Аәдрхнә медлд орджасн хальмг әмтнд „тус үзүлхмн“ гисн мекин ухагъар, 1917 джилин март сарин хуучар цуг хальмг әмтнә „представительмүдин“ хург

гиджд нойн-зәәснн; ик байн болн гелнъгүд улсас цуглрсн хург(сьезд) кесмн. Эн хург деер хальмг олн-әмт гардх централн күүгч комитет бурдәгдлә. Тер централн күүгч комитетин толгъачд хальмгин ах зәкрәч—Аәдрхнә губернаторин дарук статский советник Криштафович тәвгдлә, чледүдтнн орцхасн нойдуд: Данзан Тундутов, Темир Тюмень, зәәсн-гүд: Бадма-Ара Шонхоров, Балта Сарангов, нань чигн улс. Эн шин йосна им төрмүд тәвгдлә: улусмудар болн аам-гүдәр баячудас болн теднә итклтә улсас күүгч комитет бурдәх, хальмг газрар кегдджд цуг керг-төрмүдин Аәдрхнә гуврин күүгч комитетин зааврумудла харгъулджд, туунлә зөвшәлтәгъәр кех. Арәсән Цаг зуурин правительствин шишлнн уполномочен комиссарин гардврт бәәх. Дөрвн джилин дәәнә аюлар болсн әмтнә түрү болн харгънлгън, нань чигн дегд му бәәдлмүдин туск төрмүд хургин күүндврт орсн уга.

Мел цугъар хуучн кевтән үлдв. Эсл хар әмтнәс нег чигн кун тер централн йосна органд орсн уга билә. Хальмгин ах-лам Балдна Чимд хургт орсн улст, йосна органд нег чигн „шулм“ орулхм. Биш гисн зәкрлгъ бгсн болдг Шулм гиснн тер цагт шаджна бмнәс ноолда кедг хальмгин багъчуд бәәсн. Тигәд хуучна йос харсджах „правительств“ угата әмтнд шинәс сән юм үзүлшгөгъинн медчкәд, энүнд дурго болад, баячудин газринн кучәр буладжд авцхав. 1917 джилин апрель сарин хуучар, Багъ—Дөрвдә нойн Тундутовин болн Хошуда нойн Тюменә сән хадлгъта, мал хәрүлхд сән газринн буладжд авла.

Хальмг әмтнә дурго боллгън бдр-сө ирвәс бсәд бәәхлә, правительств аргъ уга болад, дакад бас әмт меклхин ухагъар, 1917 джилин июль сарин хуучар хальмг олн-әмтнә „представительмүдин“ хург хурала. Эн хургт бмнк кевтән бас угата улсас кун шиидгдсн биш. Хальмг угата

әмтнә бәәдл-джиргәл ясхин ормд эн хург деерән им тогтаврмуд батлла: негдвәр болхла, нойдуд, зәәснъгүд болн баячуд аәрмд бгчәсн мөрдүдин үн икдүлти гиджд Цагзуурин правительствәс сурх, хойрдвар болхла, хальмг әмтнд цугтаанн йос сунъгългъна зөв бглгънә цагнн ирәд уга болн нам керг уга гиджд Цаг-зуурин правительствд сунъгъг цоксн болдг. Эн хург деер централн күүгч комитет сунъгъгдла, энүнд бмнк улснн үлдәд, тедн деер хальмгин интеллигенцәс харсач Байна Санджд толгъачта цөн кун орсн болдг.

Хальмгиг онц эзлхин болн Аәдрхнә гуврин үлмәгъәс гархин тәлә, хальмгин толгъачнр, Байна Санджин седвәрәр Хальмг танъгъчиг салу танъгъчд гаргътха гиджд Цаг-зуурин правительствәс сурсн болдг. Эн төрәр правительствүр харсач Байна Санджд олад, сән хәрү авла. 1917 джилин зунар хальмг олн-әмтнә теегин танъгъч бурдәгдлә.

Тоомсрта хөөчин бригадт

Шорвин кецин тег—энгг-зах уга. Нүднэ харанд—энггдэн манурси тег. Хаалгь кббгьад сала-саргуд, голмуд харгьна. Теегин бргн аггугьар бависн шарлджн бвста хар толгьас тонталдна. Хая-хая теегин нур боодг үзгднй. Элвг идгтэ царнгар отар хөн идж йовна.

Бидн „Путь к коммунизму“ гидг колхозин ах хббч Иван Федорович Чернявский бригадур адгьд йовлавдн. Эн, оратад асхн серүн ордж йов цаг билэ. Оргн царнь, сер-сергисн серүн салькта. Машин, дундин чигэ хурднар гүүдй йовна. Тиигдй йовтл, колхозин ахлач үр Соловьев келв:

—Энүнэ сән хббчин бригад олш угат. Эрдмтэ кун, эрдмтэ болхларн, ямаран гинят. Ниднин джил цббкн отар-хб эрт хаврар хургьлулхар седэд, цуг хббчнрэн авч халалавдн. Мана улс кбдлмшт дурта, седвэр-шунлтга улс. Ахрар келхд, йоста патриотнр. Болв тинм эрки кергиг кенд даалгьхмб? Эн кбдлмшт ицлтэ колхозникуд кергтэ. Кбдлмш авсн кун кемр түүгэн эс чадхла джангьр зовлнгьас хуурч болшго. Тиигксийн хббн, март сард хургьлулгьна олз-оршинь медүлхд кучр.

Нег лакдж конторт, кенд даалгьхан сандж-тоолдж суулавдн. Генткн, үүдн хард гигад, Чернявский кабинетд ордж ирн: „Отар хбблән март сард хургьлулхар седдженавдн“—болв.

Правленэ цуг чледүд нег дуугьар: „Та, Иван Федорович, сән керг-төр күүцэхэр сандж шииджт.“—гидж келцхäv.

Эн үг хббчд бргмдж болв. Чернявский, суугьад, нег агчмд тагчг ббблжгьад, цугтагьинь даранднь келв. Тууг югьинь келхв, цуг эн хамгин тускар бийасн суртн гидж ахлач келв.

Автомашин сәннар йовгдад уга хаалгьар хаджигьад, салагьур үкс орад, бндрин кец деер гарад ирв. Дакн нег брәл час йовад, хббч Чернявский зогсдясн газрт ирвдн. Иван Федоровичиг отарин ббр үзвди. Эн хойрдгч хббчтәгьән күүндж суудж. Хббднь цомгин ташугьар, сән идгәр деләд идж йовна. Мана автомашина моторн а соньскад, босад, гирлән гүшад, санл санджах бббдлтәгьәр бкәс гигад зогсв. Харгьлдсн түрүн агчмас авн ахлач хббч хойрин хоор-

нд кур-күүндвр болв. Негнь, керг-төр ягьдй йовхинь соньмсдж сурв, наадкнь—хәрү бгәд, эврәннь халхас неквр тавб. Иван Федоровичин келси үг-күүндврәс, колхозин цаарандк бслтин тускар эн хббч ягьдй соньмсдж-шунджахинь меддж болхмн билэ.

—Би нигдй санджанав: нббднр хббдин цуг сән отармудиг үвләр болн эрт хаврар хургьлулгьнд орулх кергтә,—гидж Чернявский келв. Эн кбдлмш ик олзта-орштань цугтад ил медгдженә. Дакад, хб бсгльгьәр темдгдсн зура түргәр күүцәгдхмн,—эниь гол керг-төр болджана.

Тиим күүндврин хббн, февраль сард хб хургьлулгьна туск тодрха төрүр орихав. Хбн үвлзх газрур одтн гидж Чернявский сурв. Бидн дуг гигад збвшәрвдн.

Машинд орад сууджагьад: энүнд, хол биш,—гидж тер кел в. Мал үвлзх участкур күүрәд ирхлә, халәхитн сурдженавдн—гив.

Бригадт йилгьдй гаргьгдсн үвлин малин идг, кесг километрт делггдлж налана. Кошармуд эргнд эвдгдәд уга малин идг бвсн. Май сард хадгдсн бвснә скирдс бас энүнд дерәлджәнә. Кошарна зерглдй дулан хашас зогсджана. Эднә негнь, күүцлән кегдәд уга, болв шидрәс белн болхмн гидж Иван Федорович иткүлнә. Ундинь халәхлә, дулан хашаст зуг шалдвр кергтә.

Иван Федорович Чернявский хббч болдж түрүн джилдән кбдлджәхш. Эн хббчин кбдлмш—сургьмджта, дамшлтта. Ниднин джил энүнә бригад хббгьән ягьдй хургьлулсн болн хбд үзмджтә сәннар үлзүлхин төлә ода ямаран кбдлмш кегддәхин тускар медүлхәр седдженәв.

Иван Федорович Чернявский бригад март сард хбд хургьлулгьндан, кинтн болхас бмн белдсми. Хббчин бригадин улс эврә кучн-чидләрн дулан хаша, баз белдлж кегьад, гермүдән шалдцхала. Намрин хагсу сән цагла малин хот-бвсән, гуйр-буудәгьән, минеральн хот-хоолан хоршадж белдлж авла. Малин идгин участк хувагдад диглдлә. Кошарин ббр ббәх малин идгиг кбг тәвлгьнә цагт, үвлин кинтнд болн хаврар, хбд хургьлджәх цагт олзгднә. Хббнә төл авлгьн төгсхлә отар холин идгт идшлнә.

Увлин цагт арднй ордж ас-

рсна ашд сән төл авгдсми. Хургьлсн 100 хбн болгьнас 118 хургьн авгдла. Цуг эн хургьд бүрн экәсн салгьгдла.

Ода эн хббчин бригад, урдк кевтән бас үзмджтә сән белдвр келж йовна. Увлзх хбн болгьнд 2-д центнер бвсн белдгдлж, гуйр-буудә болн минеральн хот-хол бас белдгдсн ббәнә. Искусственн кбг тәвлгьн бүрдәнгьгү сәннар төгсдж.

Маниг хәрү хәрдж йовх цагт, Иван Федорович Чернявский эврәннь ухалджасна тускар нигдй келв:

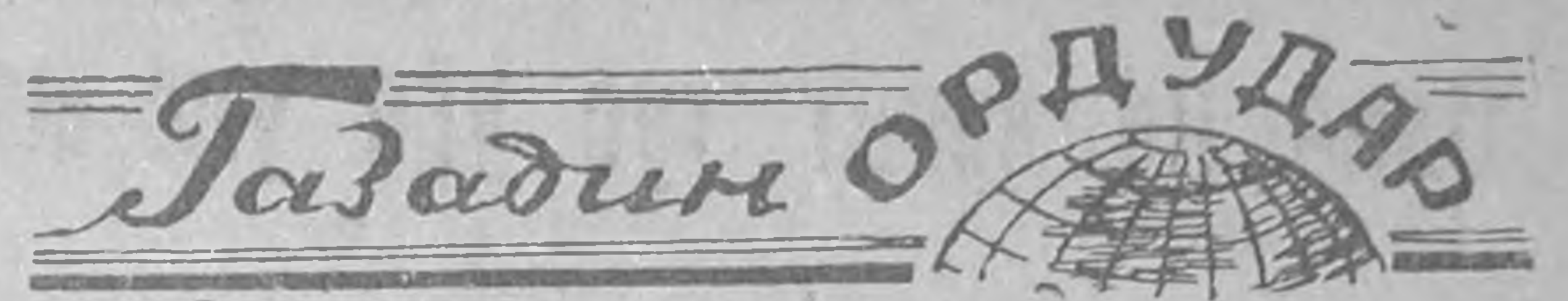
—Би 1955 джилд Цугсоюзин селәнә элд-ахун гәәхүлд одлав. Мана орн-нутгин сән гисн хббчнр эврәннь кбдлмшин үлгүр болн күүцл үзүлджәсн павильонег оныган бгч шиндлж халәләв. Нег лакдж, Ипатовск района „Советское руно“ гидг совхозин ах хббч Золотаревла күүндх цаг харгьв. Хббчнрин керг-төрин тускар сәннар таардж күүндвдн. Ур Золотаревин келсн үг меднәв. „Гертән ирчкәд, эврә отар хббгьән март сард, эс-гидж үвләр хургьлулх селвгән бгчәнәв, эндү болх уга. Эн үгнй минн уханас гархш. Тегәд тиигдй хббдин кбг тәвхәр шиидләв. Давсн джил джбблн эс болв чигн, хббнә төл му болсн уга, 1958 джилд 100 нббднр хбн болгьнас 135 хургь авхар седдженәвдн.

Нег цббкн агчмин дунд үг-күр уга, тагчг йоввдн. Нарн суугьад, улатрад, асхн болдж йовла. Чернявский, генткн сандннь орсн мет: сән сув-селвг бгсн хббч Золотаревла харгьлж, эврә ханлтан келх дурн күрнә.

Асхн хбд ирчкн цагт отар зогсдях газрур ирвдн. Хойр фонарь урн-урн гилж шадджана. Нохас хушлв. Машин зогсад, терүнәс Чернявский гарад ирхлә, нохасин а номгьрв.

—Не сән, эрул-менд бә!—гидж ахлач келв. Иван Федорович, маши гаргьлж йовулджагьад, гаран дайлад мендлв. Харнгьгү болдж одв. Тенгьрин одд гилс-гилс гидж чирмдв. Ашта сән кбдлмштә хббч Чернявскәс сән ухан-седклтә гарч йоввдн. Колхозин ахлач мана ухан-седкл медлжәх бббдлтәгьәр—нигдй келв: „ним хббчнртә ямаран төр болв чигн хагьлдж, күүцәдй болхмн“.

А. ПАВЛОВ.

Күүнд улсин Цугкитдин 3-ч хург

ПЕКИН, сентябрин 9. (ТАСС). Куукд улсин Цугкитдин III-ч съезд Пекинд сентябрин 9-д секгдв, энүнд 1.200-гар делегатнр орн-нутгин кесг олн райодас, дакад социалистическ орн-нутгудин күүнд улсин делегаци орлицджана.

Съезд секлгьнд, Китдин Коммунистическ партин Центральн Комитетин ахлачин дарукс Чжу Дэ, Лю Шао-ци, Чжоу Эн-лай болн Чэнь Юнь, КПК-н ЦК-н генеральн секретарь Дэн Сяо-пин, ЦК-н политбюрон чледүд болн кандилатмуд, демократическ партьсин болн олна организацсин представителмүд орлицхав. Съездиг куукд улсин Цугкитдин демократическ федерацин ахлач Цай Чан секв.

Китдин Коммунистическ партин Центральн Комитетин болн газдин гиичирин нерн деерәс КПК-н ЦК-н ахлачин дарук Чжу Дэ съездд орлчачн-

риг йбрәв. Энүнә хббннь, куукд улсин Цугкитдин демократическ федерацин кундтә ахлач Сун Цин-лин илгәсн йбрәлин бичг умшгдв. Федерацин кундтә ахлач—олн-дундин үүлдврч 80 наста Хэ Сянин, Китдин олн-дундин организацсин болн күүнд улсин нарт делкән демократическ федерацин представителмүд йбрәлин үг бас келцхäv.

„Куч-көлсән бгч, дурлдж кбдлдж, әрвдлж төрскән тосхмн, гер дотрк аху кехмн, социализмин кергин төлә ноолдхмн“ гисн доклад федерацин ахлачин дарук Чжан Юнь келв.

Съезд мангьдур эврәннь кбдлмшән цааранднь кехмн, энүн деер күүндгдх төрмүд—күүнд улсин Цугкитдин демократическ федерацин давсн дбврн джилн кбдлмшин тооцани доклад, федерацин устабатлгьн, гардгч органс суньгьлгьн.

Венгрин крестьян улс бурушаджана

„Тавна комитетин“ доклад Венгрин дотр-дундин кергт модьрун кевәр орлицлгьн

БУДАПЕШТ, сентябрин 9. (ТАСС). „Венгрин төрәр гидж гаргьсн“ „Тавна комитетин“ худл-ховлгч докладин бмнәс бурушадж кесг олн бичгүд болн сунгьгүд государственин органсин болн олн-дундин организацсин нерн деер тасрлтан угагьар ордж ирәд ббәнә.

ООН-н Генеральн сегләртт илгәсн сунгьгтан Хайду Бихар областин нег района крестьянмуд ниглж бичджәцхәнә.

Кесг зун джилн эргид мана эцкс болн бвкс көлсән асхдй йовсн газр графсин болн помещикүдин гарт бббдг билә. Ода болхла, тер мана гарт орв, тегәд бидн тер газриг ик гидгәр дурн-седклән тәвдй, ухагьан бгч эдлджәнәвдн. Нидн джил сентябрь сард эн газримн маднас буладж авч, манд дакад шинәс мухлаллгьна аца зүүхәр седцхәсми. Олн-әмтн чидлән хамцулснас кблтә болн мана үр-ингь Советск Союз дбнв-бкд болсн учрар, бидн помещикүдин мухлаллгьн хәрү тогтх аәмшгәс харсгдлж авгд-

вдн. Генеральн Ассамблейин сессий деер „Венгрин төр“ тәвхиг бидн ик гидгәр бурушадж ббәнәвдн, тер юнгәд гихлә, тер мана дотр-дундин төрт модьрун кевәр орлицлгьн гидж тоолджанавдн. Эврәннь дотр-дундин төрән бидн эврән бийсмдн ганцари шиидлж хагьлхар ббәнәвдн.

Сольион областьд 26 мингьвин крестьянмуд-кооперативсин чледүд, худл-хон докладин бмнәс бурушадж, терүнә бмнәс дуугьан бргцхäv. Контрреволюцин тускар областьд бурдәлж гаргьлжәх гәәхүлд, контрреволюционн бослгьнд орлчачнриг зүсн чиргьнн илткдй үзүлджәх кесг мингьгн материалмуд тедн цуглулдж авч ирцхәдй. „Тавна комитетин“ доклад бичсн улст, худл-ховар болн мекәр мадниг чик хаалгьас гаргьлж чадшго, контрреволюцин утх-үндснь болн янзнь маднд медлднә гидж Карцаган, Кишуйсалшан, Мезетуран болн Туркевен куч-көлсчнр келджәцхәнә.

Алжирт әмт цааджлдж аллгьн

ПАРИЖ, сентябрин 9. (ТАСС). Парижин газетс соньсхдјасар болхла францин дбәнә трибунал Алжирт зур-

гьан алжирцириг „йосна бмнәс үүлдвр келгьнд“ гемндж, цааджлдж алх шицдвр гаргьв.

Американск селм Иорданьд ирдженә

НЬЮ-ЙОРК, сентябрин 9. (ТАСС). „Юнайтед пресс“ агентствин корреспондент Амманас зәнгьлсәр болхла,

эндр Иорданә хотл балгьснд америкн селмс „Глобмастер“ гидг тавн самоләтсәр ирдж.

НАРТ ДЕЛКӘН ЯЯРМ ДАМАСКД

Дамаскд делкән дбрвдгч яярмд 27 государствс орлицхав, тедн дунд Советск Союз, Чехословак, Румынь, Польш, Венгр, Болгар, Албань, Югослав, Индь, Египет, Судан болн нань чигн ордуд.

ләхәр кесг мингьгн кун ирв. Энүнд ирсн әмтн ик гидгәр соньмсдж, советск экспонат-сиг халәцхäv. Советск павильона хамг юм үзүлгьнә гол утх-үндснь—Советин йосна 40 джилд СССР-н дииллгьс үзүлгьн.

Соньмсдж кесг мингьгн кун яярмд ирцхәдй. Яярмин түрун бдр Советск павильониг хә-

Редантор Д. М. МУКЕБЕНОВ.

Загьсчин күүцл

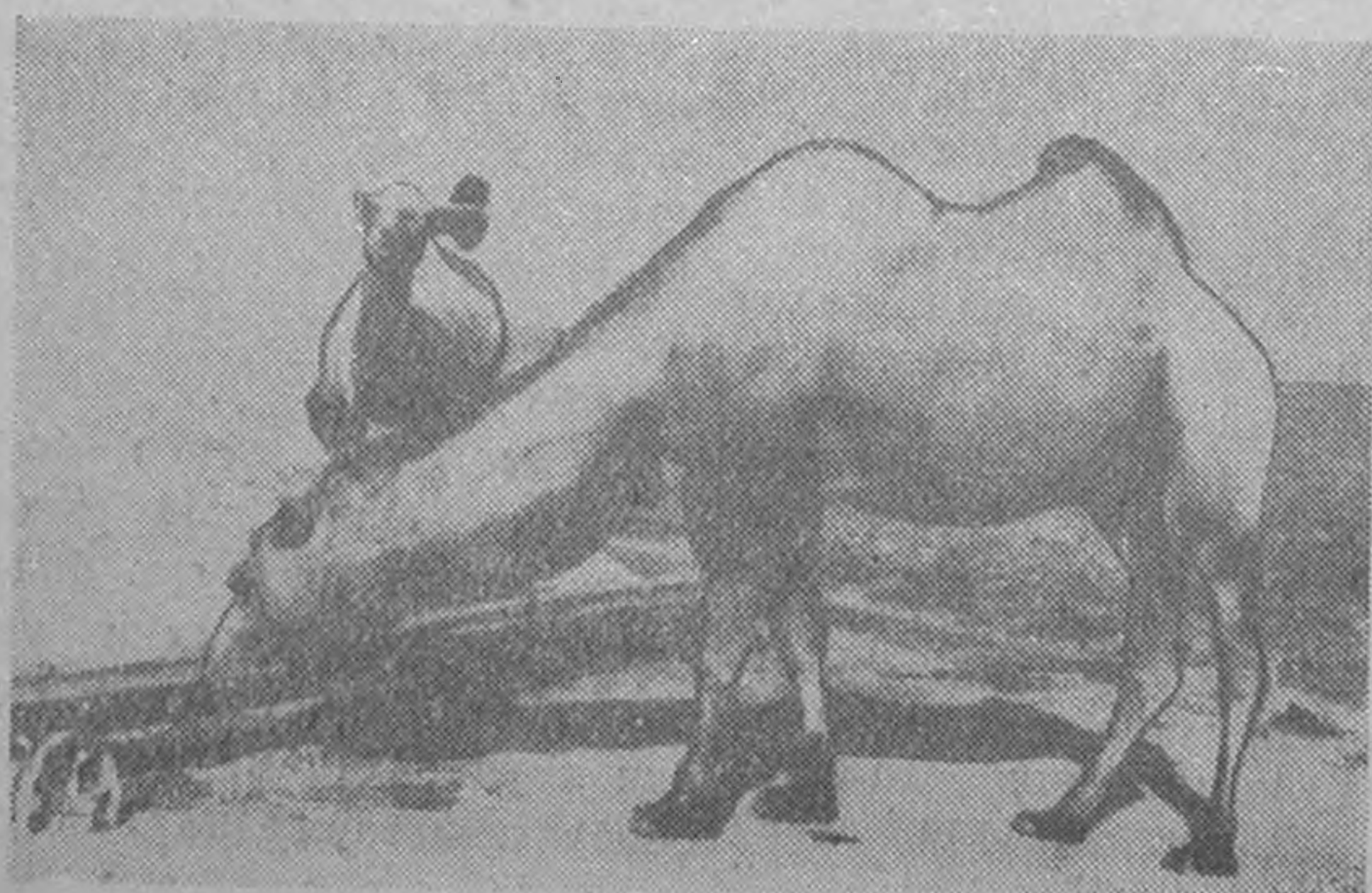
Оргн Кбк тенгьст
Обмдж, усчдй бсләв,
Салькн, хур, кинтнлә
Сбрдй, ноолдлж тесләв.

Догшин тенгьс гидж
Дольган, уснасчн аәхшв.
Даалгьсн загьсна зурагьан
Давулдж күүцәхән маргхшв.

Тбрски орн-нутган
Таргьн загьсар тетгиäv,
Цецгрсн сәәхн джиргьлән
Цальгрулл уга эдлнәв.

МАНДЖИН САКЛ.

п. Каспийск.

ЗУРИТ: Элет балгьсна „Стальной“ нертә колхозин хббнә хошин худг деер, хошин көлгн болгч темәд үс ууджана. Астахова Р. фото